УДК 821.161.2
DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.4.24

Романчук С. М.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
та порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
Українського гуманітарного інституту

Гриненко І. В.,
кандидат соціологічних наук,
заступник завідувача кафедри журналістики
Українського гуманітарного інституту

КАЗКА ЯК КОД ІНШОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Анотація. Казка як епічний жанр усної народної творчості віддзеркалює ментальні характеристики того народу, який її склав. У праці автори висвітлюють казку як своєрідний код соціокультурної картину світу, адже цей наратив відтворює національну самобутність. С.М. Романчук та І.В. Гриненко акцентують увагу на екстра- та екстралінгвальних чинниках, які повинен враховувати майстер слова під час перекладу цієї народної скарбниці. У перекладах використовують прийом адаптації для передачі міфологічного образу, подеколи інтерпретують події та передачі, додають суфікси пестливості, характерні для української мови.

Стаття також репрезентує деякі лексичні та граматичні особливості оповідного жанру, розкриває жанрову специфіку народної та літературної казки. У дослідженні показано домінантні символи, алегоричні образи, стилістичні засоби казок різних народів. Зокрема, автори аналізують специфічні риси англійських, ірландських, африканських, індійських, німецьких та в'єтнамських казок. Вони наголошують на світоглядних орієнтирах, віруваннях, традиціях, звичаях вищезгаданих народів, при цьому виокремлюють хронотопи «народження» казки як соціокультурного коду. У статті окреслено й моральні категорії, характерні для казок як жанру іншомовної картини світу.

С.М. Романчук та І.В. Гриненко визначили ментальні особливості, які й «будують» соціокультурну картину певного народу. Раціоналізм, прагматизм, виражена індивідуальність поруч із самоіронією як захистом проти надмірного розуму властиві англійській світоглядній картині світу. Ірландські казки обмежуються споглядально-ірраціональним пізнанням світу, в якому на перше місце виходять візуально-слухові уявні образи. Розглянуті нами особливості моделювання соціокультурної картини світу, відображені і в індійських, африканських, німецьких та в'єтнамських казках, переконують у наявних у них моральних домінантах. Звичайно, вони різні за символічними образами, але однакові за метою – перемогою добра над злом.

Ключові слова: казка, фольклор, літературна казка, соціокультурна куртина світу, екстра- та інтралінгвальні чинники перекладу.

Постановка проблеми. Первісна людина завжди жила віруваннями в різні явища природи, тваринний світ. Адже вона розуміла, що стихійні явища та поведінка тварин продукують її подальші дії в житті. Прагнення пізнати себе і навколишній світ виявлялося в різних жанрах фольклору, зокрема й казці. У дописемний період міфи, легенди, казки передавалися з вуст у вуста. Старше покоління таким чином намагалося передати сформовану в їхньому розумі картину світу, унікальну для кожного народу. Адже ми знаємо, що фольклорна традиція якнайкраще відтворює соціальну домінанту певної групи людей. Її особливістю є інтерпретація розказуваної події та додавання до неї ще якоїсь деталі. Таким чином і формувалася казка.

Казка – це народно-поетичний або писемно-літературний твір про передбачувано-вигадані події чи осіб, іноді за участі фантастичних сил, який має повчальну мету [14]. У народній творчості казка є одним із основних жанрів, де постає як твір переважно чарівного авантюрного чи побутового характеру з настановою на вигадку. У переносному значенні казка – вигадка взагалі, те, що не відповідає дійсності.

Ще в ті далекі часи наші предки розуміли, що дітей потрібно виховувати. Із цією метою й придумували всілякі історії, обрамлювали їх фантастичними, легендарними нотами, авантюрними штрихами, щоб створити колорит інтриги, цікавості, заворожуваності. Звичайно, в текстах казок ми прослідковуємо наскрізні образи, характерні для тієї чи тієї культури народу. Зокрема, в українських казках обов'язково присутня працьовита дівчина, з якої постійно глузують ледарі. Російськомовна картина створила образ Івана-дурня, якому добре живеться всупереч його ледачості. Звичайно, про різні концепти, які утворюють архетипні константи, писало багато науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Казка як жанр соціокультурної картини світу була предметом вивчення різних напрямків: психологічного, лінгвістичного, психолого-педагогічного. Означеною проблемою займалися такі вчені: М.С. Вашуленко, Л.С. Виготський, О.В. Запорожець, О.І. Соловйова, В.С. Мартиненко, О.П. Усова, К.Д. Ушинський, О.Н. Хорошковська та ін, фольклористи В.Ф. Анікін, М.О. Булатів, О.І. Капіца, В.Я. Пропп, І.П. Сахаров, П.В. Шейн та інші, що визначили важливе значення словесної творчості народу в житті людини.

Принагідно зауважимо, що, на відміну від народної казки, літературна проектує особистість автора, його своєрідність бачення світу. У зв'язку із цим проблема перекладу авторської казки постає як проблема майстерності перекладача у відтворенні авторського стилю, проблема інтерпретації перекладачем казкового світу автора та меж цієї інтерпретації.

Мета статті. Автори намагаються розкрити вплив казок різних народів на формування соціокультурної картини світу, пояснити типологію казок, визначити їхню тематику та ментальні особливості, які потрібно враховувати під час перекладу їх іншою мовою.

Виклад основного матеріалу. Казка як код соціокультурної картини світу заходить своє відображення в різних писемних пам'ятках, завдяки яким ми можемо сьогодні здійснювати інтертекстуальний аналіз, доводити наскрізні образи та мотиви, які й увиразнюють казки різних народів світу. Під час перекладу могла вноситися суб'єктивна оцінка перекладача, видозмінюватися ключові моменти сюжетних ліній. При цьому ще варто врахувати й динамічність цього жанру, яка проявляється у впливі різних історичних епох на формування внутрішнього світу героїв казки. Цей наративний жанр тісно пов'язаний із життям простого народу. Оскільки соціокультурний розвиток у кожній країні має свої особливості, казка й набула таких ознак.

Як справедливо зауважують дослідники, народи світу у своєму розвитку загалом пройшли більш або менш аналогічні історичні стадії. Це відбилось і на казці, про що свідчать однотипові в казковому епосі різних народів нашарування, глибока спорідненість, часом вражаюча подібність багатьох сюжетів, мотивів та образів, хоч безсумнівна при цьому й величезна, особливо в пізніші часи, роль культурного взаємообміну між народами [2].

У центрі казки – людина та її пошуки сенсу життя в умовах соціального буття. О.О. Насєдкіна підкреслює, що «мовна казкова картина світу відрізняється від наукової образно-метафоричним потенціалом, набуваючи характерних рис художнього сприйняття дійсності завдяки використанню у власних текстах алегоричних символів і художніх тропів» [10, с.143].

Вище ми зазначили, що казки створювалися народом (народні) або автором (літературні). Розглянемо коротко відмінності між ними. Перший різновид казок – народні – має триваліший «шлях народження». Спочатку одна людина розповідає про якусь подію іншим, далі вони переповідають її, додають щось своє. Таким чином, вони сильно змінюються, порівнюючи із «першоджерелом». Вони виникли першими, але досліджувати їх нелегко. Це пов'язано з тим, що «народні казки систематично почали записувати порівняно пізно (коли даний жанр уже до певної міри почав «деградувати»), і, отже, вони стали відомі дослідникам не такими, якими були колись, а в значно зміненому вигляді [4].

Після винайдення письма важливе місце в соціокультурній картині світу посідає літературна казка. «Літературна казка – це казка, створена одним чи декількома авторами, імена яких як правило відомі» [14].

Під час перекладу й народних, і літературних казок перекладач стикався з різними труднощами як на ментальному, так і на лексичному рівнях.

Н. Лєпухова, досліджуючи переклад літературної казки як інтерпретацію казкового світу автора, зазначає, що основне завдання перекладача полягає «у збереженні індивідуального стилю автора та вмінні викликати в читача перекладу ті ж почуття, які викликає оригінал у читачів оригіналу» [8, с. 135]. Розглянемо детальніше питання перекладу казки загалом та авторської казки зокрема.

Загальновідомо, що літературна казка своїм коренем сягає народної, тому відтворює найважливіші її риси: вірування, побут, традиції, звичаї. Також вона передає мовостиль автора, його світогляд, життєвий досвід, враження. Г.В. Давиденко вивчав тематичні, структурно-композиційні та лінгвокультурні характеристики німецької народно-побутової казки. У своїй науковій розвідці учений зазначає: «На відміну від фольклорної казки, мова якої проста, форма передачі якої є усною із покоління в покоління, в якій часто відсутня вказівка на місце і час дії, сама дія, місце дії і персонажі є стереотипними (позитивними та негативними), шаблонний початок і кінець (завжди щасливий кінець), представлена проста картина світу, авторська казка написана літературною мовою, має конкретного автора, місце і час дії конкретизовані, дія є оригінальною, персонажам притаманна певна психологізація, вони наділені позитивними та негативними рисами, характеризується відсутністю шаблонних виразів, кінець літературної казки – частково нещасливий, а картина світу – складна» [3, с. 28].

Під час перекладу митець слова стикався з різними ідеологічними стереотипами, які, скажімо, існували в часи Радянського Союзу. Не можна було згадувати Бога як Творця світу, віру як джерело сили для подолання перешкод у боротьбі за добро. Звичайно, ми не можемо заперечити моральну канву казок різних народів світу. Проте атеїстичний вектор накладав відбиток і на творчості перекладача. Однак казка не перестала бути оповідним жанром для виховання в дітей добра, здатності до дружби, підтримки, допомоги.

Нам імпонує погляд В.Я. Проппа, який вивчав філософію чарівної казки. У своїх працях він глибоко аналізує проблематику казок різних народів світу, відтворює їхню етичну площину, звертає увагу на те, як особливості цього жанру формують не тільки внутрішній світ дитини, а й готують до реального дорослого життя [12]. І саме в останньому він вбачає серйозну проблему. Скажімо, в казках про тварин образ Мішки завжди милий, наповнений доброзичливим ставленням до дітей. І от уявімо, що відбудеться (і відбувається!), коли з таким сприйняттям ведмедя дитя захоче взяти так званого «друга» за лапу чи погладити його? Як бачимо, в казці відтворено той вигаданий, фантастичний світ, у якому кожному з нас (а тим паче, і дітям) хотілося жити.

Дозволимо собі припустити, що така агресивна поведінка тварини пояснюється зміною світобудови на Землі після гріхопадіння людства. Адже спочатку, як зазначає Біблія, люди і тварини жили в гармонії. Однак ми не наполягаємо на істинності нашого бачення проблеми, оскільки розуміємо, що казка «народилася» у свідомості людини, яка вірила у багатобожжя, а не в Єдиного Творця. Можливо, в язичництві ми можемо знайти «вкраплення» істини Божої.

У перекладах використовують прийом адаптації для передачі міфологічного образу, подеколи інтерпретують події та передачі, додають суфікси пестливості, характерні для української мови. Зокрема, «...і так радісно мені стане, ніби мамуся цілує мене...» [1, с. 5].

Вище було сказано, що в казковому епосі всіх народів світу багато казок про тварин (так званий «звіриний епос»). Вони виникли першими, оскільки людина завжди була поруч із тваринами. У порівнянні з іншими різновидами казкового жанру ці твори як за своєю образною системою, характером художнього вимислу, так і щодо тематики та ідейно-художніх рис відзначаються певними особливостями, що й дає підставу виділити їх в окрему, самостійну піджанрову групу. Як справедливо зауважує Ф.С. Капіца, в них «знайшов свій характерний вияв «ідеологічний синкретизм» первісної доби, своєрідно відбились світоглядні основи художньої творчості людини стародавнього часу» [5].

Хронотопи фантастичних казок первісно також мали магічне призначення, яке із часом утратилося; в них органічно поєднується міфічний, фантастичний і героїчний початки. Герої цих казок, як правило, володіють надзвичайною силою, винахідливістю, здібністю, які й допомагають їм подолати всі випробування на шляху до мети.

Найбільше соціокультурна модель виявилась у побутових казках. У них оповідається про повсякденне життя. Героями їх виступають бідний селянин, кмітливий наймит чи солдат, бурлака, вередлива жінка тощо. Часто у цих казках зустрічаються персоніфіковані образи: Доля, Щастя, Горе, Правда, Кривда. Саме останні й складають ту площину, яка допомагає зрозуміти рівень моральний стрижень головних героїв. Чомусь у казках склався такий стереотип (який, до речі, й перенісся на реальне життя): бідна людина завжди добра, повнувата – теж, а от злістю, ненавистю наповнені багаті худі персонажі. Звичайно, в розрізі реального життя цю тенденцію можна прослідкувати завдяки психосоматиці.

Далі спробуємо розглянути жанрову тематику й соціокультурні особливості англійських, ірландських, індійських, африканських, німецьких, в'єтнамських казок.

За К. Бруксом та Р. Ворреном, існує чотири наративні типи казок за способом оповіді: від першої особи; герой-спостерігач певної події, автор-спостерігач, який не втручається в перебіг подій, всезнаючий автор [2].

Для англійської казки характерним є третій тип, за яким автор тільки спостерігає за подіями, зовсім не втручаючись у них [11]. Зі стилістичного боку автор-спостерігач передає думки героїв, їхні погляди, цілі, використовуючи метафори, порівняння, епітети тощо.

Оповідач англійських народних казок не є учасником подій, але намагається передати нам думки героїв, їхній настрій, наміри за допомогою таких мовних засобів, як епітети, порівняння, метафори тощо.

Примітною рисою композиційно-сюжетної структури англійської народної казки є відсутність традиційних фінальних формул-кінцівок («І жили вони довго й щасливо» та ін.). Натомість казки закінчуються подіями, в яких актуалізуються такі ментальні концепти, як раціоналізм, справедливість, чесність.

Н.В. Мосьпан вивчав чинники, які впливають на переклад. Зокрема, він виокремлює «інтралінгвальні чинники, вплив яких зумовлений закономірностями організації систем взаємодіючих мов. До інтралінгвальних чинників можемо віднести вибір лексичних засобів, здатних передати авторську семантику тексту» [9, с.139]. Безперечно, кожний переклад накладає відбиток особистості перекладача. Цілком погоджуємося з думкою Н.В. Мосьпана: «Твір не можна вирвати зі стихії рідної мови і «пересадити» на новий ґрунт, він повинен народитися наново в новій мовній ситуації завдяки здібностям і талантові перекладача» [9, с. 139].

Н.В. Мосьпан, аналізуючи переклад збірки казок Р. Кіплінга "Just So Stories", підкреслює наявність калькування, буквалізму, вільного перекладу тощо [6]. Серед прикладів подібних способів передачі думки автора засобами української мови можна навести слова з перекладів В. Ткачкевича: «волію», «подобати», «а-нї-за що в сьвітї»; «спімнув», «поведенциї» в перекладі казки "How the Rhinoceros got his Skin" [6, с. 30–34]; «зачувало ся» в казці "The Elephant's Child" [6, с. 21]; «у воду вергти», «як подиблю черепаху», «кільчастий їж», «маєш єї рискалем з води дбути», «Менї видить ся», «йому трохи побаламутило ся» в казці "The Beginning of the Armadilloes" [6, с. 34]. Іншу групу утворюють приклади вільного перекладу, які трапляються в текстах, обраних для аналізу. Тут слід згадати переклад казки "The Elephant's Child", виконаний Ю. Сірим. "But there was one Elephant – a new Elephant – an Elephant's Child" [7, с. 58] перекладачем було декодовано засобами так: «І ось зявило ся на світ божий молоде слоненя» [7, с. 45].

Наступні казки – ірландські. О.О. Насєдкіна наголошує: «Світоглядно регіональна казкова творчість Ірландії пов'язана із природоцентричним спрямуванням аграрно-етнонаціональної картини світу. Семантика ірреального світу пов'язана з конотацією сфери дивно-страхітливої чужорідності, жахливої незрозумілості та трепетної чарівності. Матерія язичницької свідомості – перевертні – не належить до світу християнства. Водночас ірреальні образи взаємодіють із людьми. [10, с. 151].

Відомо, що феї у свідомості ірландців виступають своєрідною моральною опорою світу людей, перевіряючи міцність сімейних уз, допомагаючи зневіреним, навчаючи майстерності. Саме феї та ельфи уособлюють в собі моральні якості – чесність, вимогливість, вдячність, співчуття, які збігаються з настановами християнських заповідей. Покірність волі фей приносить людині достаток, продовження роду, ремісничий дар. Людська неслухняність як свавілля має наслідком хворобу та смерть індивіда. Темна сторона ірландського світосприйняття – демонічні сили в образі відьом і велетнів. Жорстокі та жадібні демонічні сили протистоять людському світу – вони приховують багатства надр, перешкоджають втіленню мрій, погрожують фізичною розправою.

Соціокультурна парадигма індійського народу збереглася з найдавніших часів під назвою «П'ять принципів або текстів», або «П'ять книг життєвої мудрості». У казках індійський народ репрезентував побутову модель життєдіяльності людини: її характер, поведінку, моральні константи, розуміння щастя, сенсу буття. Сюжет індійської народної казки «Золота риба» – про жадібну бабу і безхарактерність старого-риболова – став відомий завдяки А.С. Пушкіну, і зараз ця казка вважається російською народною. Індійська народна казка «Три царевича» про царя і його трьох синів, розумних і хоробрих, стала невід'ємною частиною фольклору.

До нас дійшли писемні пам'ятки культури і з далекої Африки. Збереглося багато казок африканської народності теке з групи народів банту. Своєрідною є модель відтворення дійсності оповідачами, оскільки вони були неписемними, а спиралися лише на здобутий досвід. Казки відтворюють соціальну, природничу атмосферу навколишньої дійсності. Зокрема, чому в слонів тільки один малюк, чому курям не можна жити в одній хаті з людьми, чому гіпопотами весь час сидять у воді або чому кажан боїться сонця. «Ці казки – це живі оповідки, які старші люди розповідають дітям чи дорослим, коли присідають разом спочити в затінку під деревом, або тихими африканськими вечорами перед сном [17].

Німецький фольклорний простір позначено грою духу, що претендує на глибинне розуміння сутності буття та на своє образне розуміння різних подій життя. У німецьких казках міфологічні елементи змішані з історичними легендами про давно минувші події, дійсність переплітається з вимислом. Вони містять багатий матеріал для вивчення народної психології та побуту.

У німецькому фольклорі фантастичні казки мають соціальний та етнографічний характер. «Одні казки – це страшні розповіді про жорстокі події старовини, про відьом та інші образи, що жили у віруваннях народу, а інші – казки, що переплітаються із християнськими легендами. Героями казок найчастіше виступають люди сильні та незалежні, розумні та кмітливі, добрі та порядні, які повинні стати представниками усього роду. Це – хоробрий кравчина, кмітлива донька селянина, солдат, роботяща служниця, пастух. Але, використовуючи епічні порівняння, казка часто називає їх королівськими іменами» [15].

Цікавими для розгляду є і в'єтнамські казки, оскільки вони піддавалися релігійному впливу, а саме конфуціанству та буддизму, та сусідньої держави Китай. «В'єтнамські народні казки відзначаються символічністю, великою кількістю ономатопічних, різноманітністю персонажів (духи, боги, звірі, священно-

служителі, тощо), тісним зв'язком між реальним світом і потойбічним світом богів, постійним втручанням вищих сил або сил природи у життя героїв, як з метою допомоги, так і з метою нашкодити» [16, с. 2].

В'єтнамська казка виховує моральні цінності: любов до батьків, щедрість, повагу до старших поколінь, трудолюбство, а висміює жадібність, лінощі та зарозумілість.

Принагідно зауважимо, що Буда ніколи не є активним персонажем у казці. Проте він завжди спостерігає за тими героями, які діють (мисливцем, стрілцем, риболовом, лікарем), а в разі потреби допомагає. Знову-таки, припустимо, що подібна картина спостерігається з жителями планети. Якщо вірити у креаціонізм, то ми всі створені за образом Божим. Бог невидимо завжди присутній із людьми. Він ніколи не вказує, як нам потрібно жити. Ми вільні. Але опинившись у складній ситуації, ми звертаємося до Бога, і Він завжди допомагає. Тільки наше життя – це вже не казка.

Висновок. Як бачимо, казка як епічний жанр може створюватися народом та автором. При цьому, «народившись» у певному історичному часі, вона відтворює світогляд людей, їхні вірування, традиції, звичаї. Ми переконалися, що в кожного народу є свої ментальні особливості, які й «будують» його соціокультурну картину. Раціоналізм, прагматизм, виражена індивідуальність поруч із самоіронією як захистом проти надмірного розуму властиві англійській світоглядній картині світу. Ірландські казки обмежуються споглядально-іраціональним пізнанням світу, в якому на перше місце виходять візуально-слухові уявні образи. Розглянуті нами особливості моделювання соціокультурної картини світу, відображені і в індійських, африканських, німецьких та в'єтнамських казках, переконують у наявних у них моральних домінантах. Звичайно, вони різні за символічними образами, але однакові за метою – перемогою добра над злом.

Працю не вважаємо закінченою, оскільки, на нашу думку, потрібно продовжити дослідження семантико-структурних, лексичних, синтаксичних, словотвірних трансформацій, яких зазнає текст казки під час перекладу.

Література:

1. Андерсен Г.К. Казки / Переклад М. Загірня. Київ, 1996. 245 с.
2. Галич О. Теорія літератури : підручник. Київ, 2001. 456 с.
3. Давиденко Г.В. Німецька народна побутова казка: тематичні, структурно-композиційні та лінгвокультурні характеристики : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2008. 208 с.
4. Задорожна О.В. Характеристики казки як своєрідного жанру народної творчості. *Наукові записки. Серія «Філологічн» ;* НТУУ «КПІ», м. Київ. С. 172–174. URL : http://www:/Users/Dell/Downloads/1238-Article%20Text-2175-1-10-20180701.pdf.
5. Капица Ф.С. Русский детский фольклор : учебное пособие для студентов вузов / Капица Ф.С., Колядич Т.М. Москва, 2002. 300 с.
6. Кіплінг Р. От собі казочки / пер. Вас. Ткачкевича. Галицька накладна Якова Оренштайна в Коломії, 1907. 55 с.
7. Kipling R. Just So Stories for Little Children / Р. Киплинг. Просто сказки [книга для чтения на английском языке]. Санкт-Петербург : КАРО, 2004. 288 с. : ил. ("Original reading").
8. Лєпухова Н. Переклад літературної казки як інтерпретація казкового світу автора. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2013. № 27, Київ, С. 133–142.
9. Мосьпан Н.В. Художній переклад як засіб формування соціокультурної компетенції учнів (на прикладі збірки казок Р. Кіплінга "Just So Stories"). Збірник наукових праць. *Педагогічні науки*. 2012. Вип.108. С. 135–142. URL : http://www: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/8987/1/Mospan.pdf.
10. Насєдкіна О.О. Світоглядні настанови казки: соціально-філософський аналіз : дисертація. Запоріжжя. 2018. 249 с.
11. Орлова О.Ю. Становление жанра литературной сказки в Великобритании. *Актуальные вопросы филологической науки XXI века : материалы VI Международной научной конференции молодых ученых (Екатеринбург, 10 февраля 2017 г.). Часть 2: Современные проблемы изучения истории и теории литературы*. Екатеринбург : Издательство УМЦ-УПИ, 2017. С. 177–185.
12. Пропп В.Я. Исторические корни волшебной сказки. Санкт-Петербург, 1996. 230 с.
13. Рок Крепен Мфані Піно, Родлер К. Африканські казки. URL : http://www.books-xxi.com.ua/products/afrikanski-kazki.
14. Словарь литературоведческих терминов / под. ред. С.П. Белокуровой. Москва, 2005. 456 с.
15. Тарасенко Д.В. Мовностилістичні особливості німецьких чарівних казок. Харків, 2010. URL : https://referat.co/diplom/463236-literatura-movnostilistichni-osoblivosti-nimetskih-charivnih-kazok/read?p=1.
16. URL : https://studfile.net/preview/8113608/page:2/.
17. URL : https://knygy.com.ua/index.php?productID=9786176141815.

Romanchuk S., Grinenko I. A fairy tale as a code for a foreign language socio-cultural picture of the world

Summary. A fairy tale as an epic genre of oral folk art reflects the mental characteristics of the people who composed it. In the work, the authors highlight the tale as a kind of code of socio-cultural picture of the world, because this narrative reproduces the national identity. S.M. Romanchuk and IV Hrynenko focuses on extra- and extralingual factors that must be taken into account by the master of the word when translating this national treasury. The translations use the technique of adaptation to convey the mythological image, sometimes interpret events and transmissions, add suffixes of affection, characteristic of the Ukrainian language.

The article also represents some lexical and grammatical features of the narrative genre, reveals the genre specifics of folk and literary tales. The study shows the dominant symbols, allegorical images, stylistic means of fairy tales of different peoples. In particular, the authors analyze the specific features of English, Irish, African, Indian, German and Vietnamese fairy tales.

S.M. Romanchuk and I.V. Hrynenko identified mental features that "build" the socio-cultural picture of a certain people. Rationalism, pragmatism, expressed individuality along with self-irony as a defense against excessive reason are inherent in the English worldview. Irish fairy tales are limited to contemplative and irrational knowledge of the world, in which the visual and auditory imaginary images come first. The peculiarities of the modeling of the socio-cultural picture of the world, reflected in Indian, African, German and Vietnamese fairy tales, convince us of the moral dominants they have. Of course, they are different in symbolic images, but the same in purpose – the victory of good over evil.

Key words: fairy tale, folklore, literary fairy tale, socio-cultural curtain of the world, extra- and intralingual factors of translation.